

EVA
ARMSTRAND

SVÄRDETS
VÄG

Svärdets väg

EVA
ARMSTRAND

SVÄRDETS
VÄG

Lassbo Förlag
www.lassboforlag.se

© Eva Armstrand 2021

Materialiet i denna bok är skyddat enligt upphovsrättslagen.

Omslagsdesign och sättning: Emma Bonath

Fotografier på omslag från www.istockphoto.com (berg och siluett)
samt www.unsplash.com (skog).

Tryck: Scandbook, Falun 2021
www.scandbook.com

ISBN: 978-91-986401-8-2

Var hälsade, mina tappra Krigare,
I natt ska vi rida under den blodröda månen,
En vild ritt på våra silverglänsande, frustande stridshingstar,
En vild ritt som sliter blödande sår i vår Moders kött,
Vi rider för Kärleken mellan Människor,
Vi rider för Freden mellan Nationerna,
Vi rider för Andevärlden och Ljuset ...
LJUSKRIGARE.

Tack

För att du sa de förlösande orden
som fick mig att påbörja denna berättelse.
Om så bara en enda människa läser dessa ord
och kan läkas av dem har jag utfört mitt uppdrag
för Ljuset som vi kommer från och som vi återvänder till.

Förord

En gång för länge, länge sedan ...
Så börjar många sagor och berättelser.

En gång för länge, länge sedan ...

Min historia är en historia som jag har känt att den var tvungen att berättas, för att den har ett lyckligt slut. Det är inte så många sådana här historier som har det.

Jag vill dela mitt liv med dig, jag vill ge dig en erfarenhet, som alltför många kvinnor lever i och med. En erfarenhet som kanske kan få dig att förstå vikten av att inte vara tyst, vikten av att tala, när något händer dina medmänniskor. Vikten av att uttala de förlösande orden, som kan rädda ett barn som far illa.

Var aldrig tysta, då är ni medbrottslingar.

Läs min berättelse, den är skriven i första person, därför att första person är närmast sanningen, hur smärtsamt det än har varit att dra i dessa minnen.

Jag har försökt att återbilda händelser och platser efter bästa förmåga, men som jag brukar säga:

Tiden har en fantastisk förmåga att försköna våra minnen.

Gå inte i skuggorna, kom fram i det underbara ljuset.

Kram, Eva

FÖRSTA DELEN

Via Dolorosa

Smärtornas väg, från Ljuset till Mörkret.

Jag föddes på årets mörkaste dag, kanske var detta ett tecken för hur mitt liv skulle gestalta sig.

Den 21 december 1956, klockan 21.45, i de sista skälvande minuterna av Skyttens tecken. Ett eldtecken, kanske detta var ett förebud för min själsliga styrka ...

Min mamma var sjuk de sista månaderna av graviditeten och jag var inte så stor, knappa 3 kilo och 48 centimeter lång.

Jag var avlad i våld och jag kom att fostras med våld.

Våldet blev min lärare till överlevnad.

Jag var inget önskat barn, min mamma ville göra abort, men läkarna ansåg att ”Kunde man göra ett barn, kunde man föda och fostra det”. Vad de inte visste var att detta barn var resultatet av en våldtäkt inom äktenskapet.

Min mamma var 42 år och min pappa var 47, mycket för gamla för ett nytt barn.

Jag föddes som nummer sju i en syskonskara bestående av enbart flickor, att vi var sju systrar var ett faktum som framkom mycket senare i mitt liv.

Jag fick namnet Eva Linnéa Kristin, ett namn jag skulle komma att avsky. Linnéa var något man döpte kossor till.

Den 22 december kunde man på förstasidan i den lokala tidningen läsa:

**”Pappa firade dotterns ankomst,
körde in i stillastående lastbil.”**

Han var så rattfull att han inte såg lastbilen, men det var inte på grund av firandet av dottern, det var på grund av en grav alkoholism.

Det fanns stunder då jag önskat att han kört lite fortare den natten. Det skulle ha besparat många människor mycket lidande...

Mitt ursprung

Denna del, som går tillbaka några år i tiden, skriver jag för att ni ska få en aning om vilka genetiska och sociala arv jag har fått med mig. Jag springer ur en källa av kvinnlig kraft. År 1887 föddes en flicka på blekingska Listerlandet, hon var dotter till en ensamstående kvinna, en enorm skam på den tiden. Hennes namn blev Augusta. Augusta hade en äldre syster vid namn Anna.

Augustas och Annas morfar var änkeman. Han var notfiskare, ett hårt och farligt yrke, som även hans barn och barnbarn blev lärda. Notarna och garnen var tvungna att läggas, vare sig det var regn, snö eller hårda vindar, familjen levde sitt liv av och på Hanöbuktens kalla och farliga vatten.

Deras lilla fiskartorp bestod av ett rum och kök, i prisert ingick vägglössen. Det stod därute vid havet, som sommartid kunde visa upp en fantastisk skärgård, med rika sommargäster i fina hus. Sommarfolk från stan, inte särskilt omtyckta av den fasta befolkningen, men nödvändiga för deras försörjning. Bortskämda ungar i vita ”Madickenklänningar” som såg det som sin främsta uppgift i livet att retas med de fattiga fiskarbarnen.

Ett hav som också, då vinterstormarna låg på, kunde visa sig vara falskt och farligt.

Många av dessa fiskare förliste till havs i en alltid lika ojämn strid med havet, redskapen som blev fast i en oväntad storm, deras hela näring, gubbarna gick ut, men många kom aldrig tillbaka.

Jo, det var ett hårt liv de föddes till, Anna och Augusta.

Deras mor, som hade gjort det enorma att bli gravid inte bara en gång utan två gånger och det ”utan karl”, detta lärde tidigt flickorna att tåla och ta det som kom.

Det sägs att flickornas far var någon stilig rysk sjöman, den ryska fiskeflottan gick nämligen i hamn just på Listerlandet och de ryska sjömännen är inte ett dugg bättre än andra män. Vackra flickor, en lång tid till havs och ja, resten behöver vi inte gå in på. Kanske var det så att det hårda livet som fiskardotter gjorde flickornas mor utsvulten på närhet. Kanske var hon en aning lössläppt, det vet vi inget om ...

Augusta träffade så småningom den man som skulle bli min farfar, han kom från en liten by vid namn Bräkne-Hoby. En charmig liten piggögd man, och de gifte sig, Augusta och August, och Håkansson blev namnet som de bar.

Det var år 1907 som Augusta blev fru Håkansson och hennes liv skulle kanske bli enklare, nu som hustru till en statare. Livet som statare på de skånska godsen och gårdarna var dock ett liv som var hårt och fattigt på allt utom barn.

Deras första barn föddes 1908 och sedan befann sig Augusta i en ständig graviditet i tjugotvå år. Hon var tjugotvå när hon

fick Harald och hon var fyrtiofyra när hon fick Britt, som egentligen blev döpt till Olga, men det ändrade hon i vuxen ålder, lite fisförnäm som hon var ...

Ett dussin pojkar och ett halvt dussin flickor blev resultatet av deras äktenskap. Det var hårda tider och man arbetade för sin överlevnad.

Augusta arbetade som mjölkerska, hon arbetade under ”Den vita piskan”. Varje mjölkerska hade upp till trettio kreatur som skulle handmjölkas morgon och kväll. Kvinnorna mjölkade med blödande händer, bokstavligt talat för proteinet i mjölken torkar ut händerna, med stora torrspäckor som följd. Det var inte att tänka på att gå hem och vara sjukskriven, man jobbade, så var det bara. Utöver det arbetade kvinnorna på fälten, fält så stora att man inte kunde se från den ena änden till den andra, socker- och foderbetsrader som skulle handrensas från ogräs och betor som krävde att man höll ett visst avstånd mellan varje. Raderna kunde vara kilometerlånga, de tog aldrig slut ...

Detta eviga arbete i den stingande solen, som obönhörligt förvandlade deras unga vackra ansikten till läderaktig hud. Gamla och utslitna redan vid fyrtio års ålder, ungarna i olika storlekar som sprang runt och lekte. Ungar som svalt och frös, maten bestod ofta av en kost som baserades på rovor, potatis och salt sill. De fick bara vara barn en liten kort tid – de började hjälpa till med försörjningen vid sju års ålder, efter att de i bästa fall hade fått gå i folkskola i ett par, tre år.

Ungar som skrek och sprang fram till de seniga, ständigt gravida eller nyförlösta kvinnorna.

– Mor, jag vill ha patte.

Kvinnorna, som alltid hade mjölk i bröstet, gav ungarna en skvätt, ibland fick även någon annans unge en slurk. Hade man bröstet framme kunde det ju kvitta vilken unge som drack.

Betorna skulle dras ur den leriga, tunga, blöta jorden, nackas och slängas i stora högar, hösten som hade kommit kunde betyda kallt regn som letade sig in under deras dåliga klädsel. Lunginflammation var en dödlig diagnos för dessa statare ...

Potatis som skulle sättas, för att sedan skördas, det flesta arbeten utfördes för hand. Sädesfälten som inte fick frysa av i den första septemberfrosten, de gick med rep och drog dem över sädesaxen för att svepfrosten inte skulle förstöra skörden. Man kunde också anlägga brasor, som lades i vindriktningen, så den varma röken höll frosten borta. Det var aldrig ens tal om arbetstidsreglering. De fick inget extra för dessa nattarbeten, de fick inte ens en halv dags ledigt för att ta igen sömnen.

Med dessa blödande spruckna händer, som inte blev bättre av den skånska lerjorden, skapade och byggde de det samhälle vi har idag. De arbetade i en miljö som för oss, i den moderna världen, är som en dålig historia, men den världen var deras sanning.

När det var dags att föda det nya barnet, som hade det allra bäst i deras livmoder, gick de hem från betfälten, födde barnet

hemma i sängen, i bästa fall med en jordemor närvarande, sedan gick de och mjölkade sina kossor, avdrag på staten för utebliven arbetstid.

Denna kvinnokraft, som vi aldrig kan mäta oss med i vår tid.

Traktorerna hade ännu inte gjort sitt intåg inom lantbruket och när de gjorde det, sågs de mer eller mindre som Djävulens påfund.

Enorma ardennerhästar, ja till och med oxar, användes som dragdjur. Här var Augusts arbete, han hade hand om dragdjuren och naturligtvis de andra djuren som fanns på gårdarna. August var en man som aldrig stannade mer än en statperiod på varje gård, det ständiga sökandet efter något bättre drev familjen att flytta en gång om året. Alltid i november, när skörden var avklarad.

Man fick låna en kärra, i bästa fall med dragare, för att ta sitt bohag på. Kökssoffan, den äkta sängen och ett par, tre pinnstolar och ett rejält bord. Det var vad de ägde, det enda som förändrades år från år var antalet ungar på flyttlasset.

Familjen fick det aldrig annorlunda, deras liv såg likadant ut år efter år. Det som hände var att deras kärlek till varandra blev mer och mer urvattnad och August började bli elak och försupen. En del av staten delades ut i brännvin och hade man jobbat för det, skulle man också dricka det...

Framförallt var han fruktansvärt elak mot de äldsta pojkarna, mycket misshandel utan någon direkt orsak, bara hans frustration över ett tragiskt liv.

Augusta såg ju detta och hon levde med det i många år, men en dag fick hon nog och tog över kommandot i familjen. Hon lyckades genomföra sin kupp och det var slut, åtminstone på den värsta misshandeln av pojkarna – men den hade redan satt sina spår.

Min far var en stor man, över en och nittio lång och dryga decitonet. Han hade en mycket våldsamt natur, förmodligen på grund av sitt sociala arv. Han var född som nummer två i syskonskaran.

Det sociala arvet som elva av pojkarna fick från sin far, min farfar, var alkoholism. En av flickorna tog samma väg.

Det minnet som jag har av min farmor var att hon alltid satt och stickade strumpor, till och med när hon spelade kort satt hon med stickningen klämd under armen. Det är klart – arton ungar sliter en hel del strumpor. Hon hade en speciell metod för att spara, hon behöll skaften på strumporna och stickade dit en ny fot, så ibland kunde där vara olika färger på skaft och fot.

Jag minns också min farmor som en urstark kvinna och mycket av min egen styrka är säkert nedärvd, både genetiskt och socialt. Jag har också ärvt min mycket skarpa blick efter min farmor. En blick som skulle komma att bli användbar, längre fram i livet.

Vi brukar skoja när det gäller farmor och säga att om inte katten hade bitit henne, hade hon förmodligen levt fortfarande. Hon dog i en aktningsvärd ålder av nittio år, av blodförgiftning på grund av kattens bett i hennes ben. En seg och tuff gammal dam.

Min mamma kom från en bättre familj. Min morfar, Olof Westberg, var skraddarmästare i Malmö, hade sitt eget skräd-deri på Hagagatan 8. Han blev ensamstående med sex barn när min mamma var två år. Hans älskade hustru, min mormor Anna, dog i barnsäng, inget man kunde göra något åt 1917. Det var tufft men de klarade det, tillsammans, han och barnen.

Mina föräldrar möttes på hösten 1939, mamma stod och väntade på en buss hem från sjukhuset i Lund, där hon arbetade som köksbiträde. Pappa kom släntrande, lite ”på lyset” och frågade: ”Vad gör en så vacker fröken här ute ensam mitt på kvällen?” Kärlek uppstod och de gifte sig i Lunds domkyrka i december 1939. Första barnet föddes i maj 1940, tre månader ”för tidigt” – hon hade alltså blivit gravid utan att vara gift, vilket inte alls var konstigt, min pappa var en stilig man, han såg ut som om han kunde försörja en familj och han hade en charm som alla kvinnor föll för, vilket min mamma snart skulle bli varse.

De flyttade runt ett tag, eftersom pappas dåliga humör och odisciplinerade sätt gjorde att han förverkade det ena arbetet efter det andra. Hot mot arbetsgivare och förmän var väl den vanligaste orsaken, han arbetade som lantbruksarbetare. Ni kan tänka er hur svårt det livet var för min mamma som var stadsflicka.

Känd för sitt hemska sätt att hantera och plåga hästar och kreatur, fick han snart söka sig till andra branscher.

Min mamma borde egentligen ha ett alldeles eget kapitel i boken, detta kapitel borde heta ”Konsten att överleva” – en

konst hon lärde oss flickor. Mamma var en liten kvinna, en och femtiofem lång och det gick fortare att hoppa över henne än att springa runt henne. Men hon var en tuff brud, hon var gift med en presumtiv alkoholist och hustrumisshandlare i över 30 år.

Tänk er att denna lilla kvinna, som inte sett en ko mer än på vykort, blev utkallad för att hjälpa far med att gena in kreatur. Samma cirkus varje gång, mamma stod på plats, pappa körde fram kreaturen, mamma hoppade jämfota över närmaste staket, så fort kreaturen kom för nära. Med följderna att alla kossor sprang åt alla håll som fanns.

Kaosen var ett faktum. Min mamma skrek, för att hon var livrädd. Min pappa skrek, för att han var helt vansinnig på både hustrun och kreaturen. Kreaturen skrek, för att de äntligen hade kommit ut i frihet, i grannens klöverfält...

Det hade ingen betydelse vad för slags kön eller ras det gällde, det slutade alltid på samma sätt. Djuren drabbades av fars vrede, det redskap som stod närmast blev hans vapen. En hötjuga rakt igenom bukväggen på en uppsvälld komage är ingen vacker syn, men det var en vanlig syn för hans stackars hustru, som naturligtvis tog på sig skulden, hon stod inte kvar när djuren kom rusande och skuttande emot henne. Djur som var så höga i manken att hon omöjligt kunde se över dem och vad som kom därnäst.

Fyra år efter barn nummer ett kom barn nummer två, och fyra år efter det nummer tre och då är vi framme på 1948.

Båda mina föräldrar hade barn innan, mamma hade fött tre äldre flickor, som föddes utom äktenskap. Fadern till de två första barnen var en borgare från Malmö, där mamma arbetade som hembiträde – ja, resten förstår ni nog. Barn nummer tre var av en storbondeson, som hade för avsikt att äkta min mor, men barnet dog endast 18 dagar gammalt och då drog han öronen åt sig.

Tänk er denna unga kvinna som hade fått en anställning i ett finare hem, där hon förväntades att övernatta och att alltid finnas till hands för herrskapet. Vad hon kanske inte hade räknat med var att hon även skulle finnas till hands för mannen i huset, när hans hustru inte fanns till hands...

Man kan ju bara tänka sig hur hon kände sig när denne konjaksdoftande herre gjorde entré i hennes kammare. Snörvlande och halvt ”på lyset”, fumlande runt denna unga kvinnokropp, hotandes med avsked om hon inte gjorde honom till viljes, våldtäkt eller sexuellt utnyttjande hade det hetat idag, då var han helt skyddad av lagen. Hon var helt oskyddad, både av lagen och i samhället.

Hon blev skickad ”till Tyskland” som det hette i folkmun, det vill säga hon skickades till ett hem för gravida ogifta kvinnor och där födde hon sitt barn, i lönndom. Tänk er skammen, hon var skadat gods. Hennes möjligheter till ett bra äktenskap var obefintliga.

Två år senare fick hon ytterligare ett barn med samme man. Dessa två var de enda barn han fick, men han erkände dem

aldrig som sina. I födelseattesten för den första flickan står att fadern till barnet är en dansk sjöman förlist till sjöss. Det är bara det att två år senare fick hon en flicka till – med samme sjöman? Märkligt som det kan bli.

Flicka nummer ett tog min moster hand om, flicka nummer två adopterades bort och hittades inte igen förrän femtio år senare, då bodde hon i London och var gift med en engelsman.

Som ni förstår var detta en riktig skandal, tre oäkta ungar och morfar som hade litet anseende i samhället.

Pappas förstfödda dotter, som familjen inte riktigt kunnat acceptera, avlades under märkliga förhållanden – ja, inte själva avlandet, utan vem som avlade henne.

Pappa var förlovad med en kvinna från Åhus och menade säkert att gifta sig med henne. Det var bara det att han arbetade utanför hemmet som bergsprängare och var inte hemma i veckorna. En kväll kom han oförhoppandes hem och då fann han sin trolovade i säng med min farbror och i samband med detta blev dottern till.

Så frågan har väl alltid varit: Är hon kusin eller halvsyster? Vi vet fortfarande inte det.

Men han tog på sig barnet och betalade underhåll för henne, fast han träffade henne inte förrän jag var tio år, vilket ni strax ska få höra berättelsen om. Min familj flyttade sedermera till en liten by strax utanför Hässleholm, vi är då framme vid 1952.

Far hade fått ett jobb på Klackfabriken, som fräsare. Mor fick arbete som förste kokerska på ett mentalsjukhus, beläget inte så

långt från mitt barndomshem. Jag växte mer eller mindre upp med mentalpatienter av den gamla stammen.

Året innan jag föddes var min pappa med om en arbetsplatsolycka. En dag skulle han spänna muttern som höll fast frässtålet och skruven brast, med följd att frässtålet for iväg och slog av hans vänstra hand. År 1955 hade handkirurgin inte kommit så långt som idag, så där fanns inget läkarna kunde göra, han miste sin hand. Istället för handen provades där ut en protes, som var en krok. Han fick öknamnet ”Kapten Krok” eller bara ”Kroken”, precis som sagofiguren, men inte för att han var sjörövarkapten.

Denna olycka var inte bara en olycka för honom, den kom att bli den utlösande faktorn till hans alkoholism, en sjukdom som drabbade alla i familjen.

Visst, han hade inte spottat i glaset innan detta hände, men drickandet blev ett sätt att döva ”fantomsmärtona” på. Drickandet gick över i period, för att senare blomstra i en alkoholism som täckte alla dagar i veckan.

Ju längre hans drickande fortsatte desto mer synd blev det om honom, stackars arma man på hundranittio centimeter med över hundra kilo fullt arbetsför kropp – ja, förutom handen då. Han arbetade fortfarande, men bara ströjobb, han var en fantastisk duktig murare och stensättare och många ville ha honom som privat arbetare.

Allt han tjänade, söp han upp. Följden av detta blev att min mamma blev ensamförsörjare, vilket inte var lätt på femtiotalet.

År 1956 kom jag in i denna familj. Pappa, mamma, fyra helsyskon och tre halvsyskon. Sju systrar, ”sju vackra flickor i en ring ...”. Ja, jag räknar bara dem som min mor födde.

Maria, den äldsta bland helsyskonen, for hemifrån tidigt, hon flyttade till Lund och började sin yrkesbana och utbildning på Universitetssjukhuset där. Hon var då sexton år, men hade redan startat sin lära i livets hårda skola.

Marianne, som var den som for mest illa av vår uppväxt, gifte sig när hon var sjutton år, man fick fråga ”till kungs” om tillstånd, men eftersom hon var gravid fanns där inget hinder.

Viola, näst yngst, stannade kvar hemma tills hon också gifte sig tidigt, vid arton, alldeles för tidigt, men hon ville också komma bort från hemmet.

Jag var den som stannade hemma sist, ensam i helvetet och flydde hemmet fyra år senare, vid fjorton års ålder.

Vad har vi då bland syskongruppen, jo, två som har namn efter ”den heliga jungfrun” och två som är döpta efter ”heliga kor”. Brist på fantasi, är den tanke jag ofta lekt med.

Svärdets väg är min historia, så som jag levtt den. Smärtornas väg, från mörkret till ljuset. Jag föddes på årets mörkaste dag, kanske var detta ett tecken för hur mitt liv skulle gestalta sig. Ett eldtecken, kanske ett förebud för min själsliga styrka. Jag är avlad i våld och jag kom att fostras med våld. Våldet blev min lärare till överlevnad. Om så bara en enda människa läser dessa ord och kan läkas av dem har jag utfört mitt uppdrag.

Svärdets väg är en avklädd, sann berättelse om det tuffa arbetet med att frigöra sig från inlärdä beteenden. Det är en berättelse om att låta den inre rösten styra och ta guidning från andevärlden, en livshistoria om en kvinna som besegrar mörkret och hittar sitt hem i ljuset i norr.

Lassbo Förlag
FÖR BERÄTTELSEN I DIG

ISBN 978-91-986401-8-2

9 789198 640182 >